Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

18 päivänä huhtikuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Asetus (EU) 2015/848 – Maksukyvyttömyysmenettelyt – Maksukyvyttömyyttä koskeva päämenettely Saksassa ja maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely Espanjassa – Selvittäjän sekundäärimenettelyssä esittämän omaisuusluettelon ja velkojainluettelon riitauttaminen – Työntekijöiden saatavien luokittelu – Huomioon otettava ajankohta – Espanjassa sijaitsevan omaisuuden siirto Saksaan – Sekundäärimenettelyn kohteena olevan omaisuuden koostumus – Huomioon otettavat ajalliset kriteerit

Yhdistetyissä asioissa C-765/22 ja C-772/22,

joissa on kyse kahdesta SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jotka Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorcan kauppatuomioistuin nro 1, Espanja) on esittänyt 24.11.2022 (C-765/22) ja 25.11.2022 (C-772/22) tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 16.12.2022 ja 19.12.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Luis Carlos,

Severino,

Isidora,

Angélica,

Paula,

Luis Francisco ja

Delfina

vastaan

Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España (C-765/22)

ja

Victoriano,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

Bernabé,

Jacinta,

Sandra,

Patricia,

Juan Antonio ja

Verónica

vastaan

Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España ja

Air Berlin PLC & Co. Luftverkehrs KG (C-772/22),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe (esittelevä tuomari), presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa kolmannen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit N. Piçarra, N. Jääskinen ja M. Gavalec,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Luis Carlos, Severino, Isidora, Angélica, Paula, Luis Francisco, Delfina, Victoriano, Bernabé, Jacinta, Sandra, Patricia, Juan Antonio ja Verónica, edustajinaan A. Martínez Domingo, abogado, ja M. I. Muñoz García, procuradora,

– Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España, edustajanaan L. A. Martín Bernardo, administrador concursal,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään A. Ballesteros Panizo,

– Euroopan komissio, asiamiehinään S. Pardo Quintillán ja W. Wils,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat yhtäältä maksukyvyttömyysmenettelyistä 20.5.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2015/848 (EUVL 2015, L 141, s. 19) 7 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan g ja h alakohdan ja 35 artiklan, luettuina yhdessä kyseisen asetuksen johdanto-osan 72 perustelukappaleen kanssa, ja toisaalta mainitun asetuksen 3 artiklan 2 kohdan, 21 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä 34 artiklan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty kahdessa asiassa, joista ensimmäisessä, jossa ovat asianosaisina yhtäältä Luis Carlos, Severino, Isidora, Angélica, Paula, Luis Francisco ja Delfina ja toisaalta Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España (jäljempänä Air Berlin Espanja), on kyse selvittäjän laatiman omaisuusluettelon ja velkojainluettelon riitauttamisesta Air Berlin Espanjaa vastaan Espanjassa aloitetun sekundäärimenettelyn yhteydessä (asia C-765/22) ja jälkimmäisessä, jossa ovat asianosaisina yhtäältä Victoriano, Bernabé, Jacinta, Sandra, Patricia, Juan Antonio ja Verónica ja toisaalta Air Berlin Espanja ja Air Berlin PLC & Co. Luftverkehrs KG (jäljempänä Air Berlin), on kyse sellaisen toimen riitauttamisesta, jolla on siirretty omaisuutta Espanjan alueen ulkopuolelle (asia C-772/22).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Asetuksen N:o 2015/848 johdanto-osan 3, 22, 23, 40, 46, 48, 66–68 ja 72 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Sisämarkkinoiden moitteeton toiminta edellyttää rajat ylittävien maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokasta toimintaa. Tämän asetuksen antaminen on tarpeen, jotta saavutettaisiin kyseinen tavoite, joka kuuluu perustamissopimuksen 81 artiklassa tarkoitetun, yksityisoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön alaan.

– –

(22) Tässä asetuksessa tunnustetaan se, että koska eri jäsenvaltioiden aineellisen oikeuden säännökset poikkeavat merkittävästi toisistaan, ei ole käytännöllistä ottaa käyttöön soveltamisalaltaan yleistä maksukyvyttömyysmenettelyä kaikkialla [Euroopan] unionissa. Menettelyn aloitusvaltion lain poikkeukseton soveltaminen johtaisi näin ollen usein vaikeuksiin. Tämä koskee esimerkiksi vakuuksia koskevaa kansallista lainsäädäntöä, joka on jäsenvaltioissa hyvin erilainen. Lisäksi joidenkin velkojien maksukyvyttömyysmenettelyssä nauttimat etuoikeudet ovat joissain tapauksissa täysin erilaisia. Kun tätä asetusta tarkastellaan seuraavan kerran uudelleen, on tarpeen määrittää jatkotoimia työntekijöiden etuoikeuksien parantamiseksi Euroopan tasolla. Tällaiset toisistaan poikkeavat kansalliset lainsäädännöt olisi pyrittävä ottamaan huomioon tässä asetuksessa kahdella eri tavalla. Yhtäältä tässä asetuksessa olisi säädettävä sovellettavaa lainsäädäntöä koskevista erityissäännöistä erityisen merkityksellisten oikeuksien ja oikeussuhteiden osalta (esimerkiksi esineoikeus ja työsopimukset). Toisaalta vaikutuksiltaan yleisen maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn rinnalla olisi sallittava myös kansalliset menettelyt, jotka koskevat ainoastaan menettelyn aloitusvaltiossa olevaa omaisuutta.

(23) Tässä asetuksessa mahdollistetaan maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn aloittaminen jäsenvaltiossa, jossa velallisen pääintressien keskus sijaitsee. Tämä menettely on vaikutuksiltaan yleinen ja pyrkii käsittämään velallisen koko omaisuuden. Eri intressien suojaamiseksi tässä asetuksessa sallitaan maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittaminen rinnakkain maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn kanssa. Maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely voidaan aloittaa siinä jäsenvaltiossa, jossa velallisella on toimipaikka. Maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn vaikutukset rajoittuvat kyseisen valtion alueella sijaitsevaan omaisuuteen. Maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn ja maksukyvyttömyyttä koskevien sekundäärimenettelyjen yhteensovittamista koskevat pakottavat säännökset tyydyttävät yhtenäisyyden tarpeen unionissa.

– –

(40) Sekundäärimenettelyt voivat paikallisten intressien suojaamisen ohella palvella eri tarkoituksia. Voi esiintyä tapauksia, joissa maksukyvyttömyysmenettelyn piiriin kuuluva omaisuus on liian hankala hallinnoitavaksi yhtenä kokonaisuutena tai joissa erot asianomaisten oikeusjärjestelmien välillä ovat niin suuria, että menettelyn aloitusvaltion lain vaikutusten ulottamisesta muihin jäsenvaltioihin, joissa omaisuutta sijaitsee, saattaa aiheutua vaikeuksia. Tämän vuoksi maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjä voi hakea maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittamista, jos maksukyvyttömyysmenettelyn piiriin kuuluvan omaisuuden tehokas hallinnointi sitä vaatii.

– –

(46) Jotta paikalliset intressit voidaan suojata tehokkaasti, maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjän ei pitäisi voida perusteettomasti muuttaa rahaksi tai siirtää siinä jäsenvaltiossa, jossa toimipaikka sijaitsee, sijaitsevaa omaisuutta, erityisesti jos tarkoituksena on estää mahdollisuus tyydyttää tällaiset intressit siinä tapauksessa, että myöhemmin aloitetaan maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely.

– –

(48) – – Maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn hallitsevan aseman varmistamiseksi tämän menettelyn selvittäjälle olisi annettava useita mahdollisuuksia vaikuttaa samanaikaisesti vireillä oleviin sekundäärimenettelyihin. – –

– –

(66) Tässä asetuksessa olisi määritettävä sen piiriin kuuluvien asioiden osalta yhtenäiset lainvalintasäännöt, jotka niiden soveltamisalalla korvaavat yksittäisten valtioiden kansainvälisen yksityisoikeuden säännökset. Jollei toisin säädetä, sovellettaisiin menettelyn aloittaneen jäsenvaltion lakia (lex concursus). Tätä lainvalintasääntöä olisi sovellettava sekä maksukyvyttömyyttä koskevissa päämenettelyissä että paikallisissa menettelyissä. Menettelyn aloittaneen jäsenvaltion lain mukaan määräytyvät kaikki maksukyvyttömyysmenettelyn vaikutukset, sekä prosessuaaliset että materiaaliset, asianomaisiin henkilöihin ja oikeussuhteisiin. Sen mukaan määräytyvät kaikki maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista, kulkua ja päättämistä koskevat edellytykset.

(67) Se, että maksukyvyttömyysmenettely, johon sovelletaan pääsääntöisesti menettelyn aloitusvaltion lakia, tunnustetaan ilman eri toimenpiteitä, saattaa olla ristiriidassa niiden sääntöjen kanssa, joiden mukaisesti oikeustoimia toteutetaan muissa jäsenvaltioissa. Perustellun luottamuksen ja oikeustoimien varmuuden turvaamiseksi muissa jäsenvaltioissa kuin siinä, jossa menettely on aloitettu, olisi säädettävä useita poikkeuksia pääsäännöstä.

(68) Menettelyn aloitusvaltion laista on erityistä tarvetta poiketa esineoikeuksien osalta, sillä nämä oikeudet ovat erittäin merkittäviä luotonannossa. Esineoikeuksien perustamisen, pätevyyden ja ulottuvuuden olisi näin ollen yleensä määräydyttävä esineoikeuden kohteen sijaintivaltion lain (lex situs) mukaan, eikä maksukyvyttömyysmenettelyn aloittaminen saisi vaikuttaa niihin. Esineoikeuden haltijan olisi siten voitava edelleen vedota oikeuteensa erottaa esineoikeuden kohde velallisen omaisuudesta tai saada vakuutensa osalta erillisselvitys. Jos omaisuuteen kohdistuu esineoikeuksia sen jäsenvaltion lain nojalla, jossa omaisuus sijaitsee, mutta maksukyvyttömyyttä koskeva päämenettely toteutetaan toisessa jäsenvaltiossa, maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjän olisi voitava hakea maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittamista sen jäsenvaltion tuomioistuimessa, jossa esineoikeudet syntyvät, jos velallisella on siellä toimipaikka. Jos maksukyvyttömyyttä koskevaa sekundäärimenettelyä ei aloiteta, esineoikeuksien piiriin kuuluvan omaisuuden myynnistä syntyvä ylijäämä olisi maksettava maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjälle.

– –

(72) Työntekijöiden ja työpaikkojen suojelemiseksi sen, miten maksukyvyttömyysmenettely vaikuttaa työsuhteen jatkumiseen tai päättymiseen sekä työsuhteen kaikkien osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, olisi määräydyttävä asianomaiseen työsopimukseen sovellettavien yleisten lainvalintasääntöjen mukaan. Lisäksi tapauksissa, joissa työsopimusten päättyminen edellyttää tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen hyväksyntää, jäsenvaltion, jossa velallisen toimipaikka sijaitsee, olisi oltava toimivaltainen tällaisen hyväksynnän antamiseen silloinkin, kun maksukyvyttömyysmenettelyä ei ole aloitettu kyseisessä jäsenvaltiossa. Muiden maksukyvyttömyysoikeuteen liittyvien kysymysten, kuten sen, onko työntekijöiden saatavilla etuoikeuksia ja mikä on tällaisten etuoikeuksien asema, olisi määräydyttävä sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jossa maksukyvyttömyysmenettely (pää- tai sekundäärimenettely) on aloitettu, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tämän asetuksen mukaisesti on annettu sitoumus maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn välttämiseksi.”

4 Kyseisen asetuksen 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

– –

5) ’selvittäjällä’ henkilöä tai elintä, jonka tehtävänä, väliaikaiset tehtävät mukaan luettuina, on
   i) tarkastaa ja hyväksyä maksukyvyttömyysmenettelyyn ilmoitetut saatavat;
   ii) edustaa velkojien yhteistä etua;
   iii) hallinnoida menettelyn piiriin kuuluvaa omaisuutta kokonaan tai osittain;
   iv) muuttaa iii alakohdassa tarkoitettu omaisuus rahaksi; tai
   v) valvoa velallisen liiketoimintaa.

– –

7) ’maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamispäätöksellä’
   i) tuomioistuimen päätöstä aloittaa maksukyvyttömyysmenettely tai vahvistaa tällaisen menettelyn aloittaminen; ja
   ii) tuomioistuimen päätöstä, jossa määrätään selvittäjä;

8) ’menettelyn alkamisella’ ajankohtaa, josta alkaen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamispäätöstä on noudatettava, riippumatta siitä, onko päätös lopullinen;

– –

11) ’paikallisella velkojalla’ velkojaa, jonka velalliseen kohdistuvat saatavat syntyivät muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa velallisen pääintressien keskus sijaitsee, sijaitsevan toimipaikan toiminnasta tai sen toimintaan liittyen;

– –”

5 Mainitun asetuksen 3 artiklan, jonka otsikko on ”Kansainvälinen toimivalta”, 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jonka alueella velallisen pääintressien keskus sijaitsee, ovat toimivaltaisia aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn (maksukyvyttömyyttä koskeva päämenettely). Pääintressien keskus on paikka, jossa velallinen hallinnoi säännöllisesti intressejään ja joka on kolmansien osapuolten todettavissa.

– –

2. Jos velallisen pääintressien keskus sijaitsee jäsenvaltion alueella, muun jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn vain, jos velallisella on toimipaikka tämän jäsenvaltion alueella. Tällaisen menettelyn vaikutukset rajoittuvat viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa sijaitsevaan velallisen omaisuuteen.

3. Jos maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu 1 kohdan mukaisesti, menettely, joka aloitetaan myöhemmin 2 kohdan mukaisesti, on maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely.”

6 Saman asetuksen 6 artiklan, jonka otsikko on ”Toimivalta maksukyvyttömyysmenettelystä välittömästi johtuvien tai siihen läheisesti liittyvien kanteiden osalta”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jonka alueella maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu 3 artiklan mukaisesti, on toimivalta tutkia maksukyvyttömyysmenettelystä välittömästi johtuvat tai siihen läheisesti liittyvät kanteet, kuten takaisinsaantikanteet.”

7 Asetuksen 2015/848 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Sovellettava laki”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, maksukyvyttömyysmenettelyyn ja sen vaikutuksiin sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jonka alueella menettely on alkanut, jäljempänä ’menettelyn aloitusvaltio’.

2. Menettelyn aloittamisen edellytykset, menettelyn kulku sekä menettelyn päättäminen määräytyvät menettelyn aloitusvaltion lain mukaan. Sen mukaan määräytyvät erityisesti seuraavat:

– –

g) mille saataville voidaan vaatia maksua maksukyvyttömyysmenettelyn piiriin kuuluvasta omaisuudesta sekä maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen syntyneiden saatavien asema;

h) saatavien ilmoittaminen, todistaminen ja hyväksyminen;

– –

m) velkojia vahingoittavien oikeustoimien mitättömyys, pätemättömyys ja peräyttäminen.”

8 Kyseisen asetuksen 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Sivullisen esineoikeudet”, säädetään seuraavaa:

”1. Maksukyvyttömyysmenettelyn alkaminen ei vaikuta velkojan tai sivullisen esineoikeuteen, joka kohdistuu menettelyn alkaessa toisen jäsenvaltion alueella sijaitsevaan velallisen omaisuuteen, olipa se aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää ja riippumatta siitä, onko kyseessä tietty omaisuus vai ajallisesti vaihtelevan omaisuuden muodostama kokonaisuus.

– –

4. Mitä 1 kohdassa säädetään, ei estä vetoamasta oikeustoimen mitättömyyteen tai pätemättömyyteen eikä oikeustoimen peräyttämistä 7 artiklan 2 kohdan m alakohdan mukaisesti.”

9 Mainitun asetuksen 10 artiklassa, jonka otsikko on ”Omistuksenpidätys”, säädetään seuraavaa:

”1. Omaisuuden ostajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn alkaminen ei vaikuta myyjän omistuksenpidätysehtoon perustuviin oikeuksiin, jos omaisuus maksukyvyttömyysmenettelyn alkaessa sijaitsi muun jäsenvaltion kuin menettelyn aloitusvaltion alueella.

2. Jos omaisuuden myyjää koskeva maksukyvyttömyysmenettely alkaa sen jälkeen, kun omaisuus on toimitettu, menettelyn alkaminen ei oikeuta purkamaan kauppaa eikä estä ostajaa saamasta omistusoikeutta kaupan kohteeseen, jos myyty omaisuus menettelyn alkaessa sijaitsi muun jäsenvaltion kuin menettelyn aloitusvaltion alueella.

3. Mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, ei estä vetoamasta oikeustoimen mitättömyyteen tai pätemättömyyteen eikä oikeustoimen peräyttämistä 7 artiklan 2 kohdan m alakohdan mukaisesti.”

10 Saman asetuksen 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Työsopimukset”, säädetään seuraavaa:

”1. Maksukyvyttömyysmenettelyn vaikutukset työsopimukseen ja työsuhteeseen määräytyvät yksinomaan sen jäsenvaltion lain mukaan, jota sovelletaan kyseiseen työsopimukseen.

2. Sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely voidaan aloittaa, on toimivalta hyväksyä tässä artiklassa tarkoitettujen sopimusten irtisanominen

tai muuttaminen siitä huolimatta, että kyseisessä jäsenvaltiossa ei ole aloitettu maksukyvyttömyysmenettelyä.

Ensimmäistä alakohtaa sovelletaan myös viranomaiseen, jolla on kansallisen lainsäädännön mukaan toimivalta hyväksyä tässä artiklassa tarkoitettujen sopimusten irtisanominen tai muuttaminen.”

11 Asetuksen 2015/848 21 artiklan, jonka otsikko on ”Selvittäjän valtuudet”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Selvittäjä, jonka 3 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen tuomioistuin on määrännyt, voi käyttää toisessa jäsenvaltiossa kaikkia niitä toimivaltuuksia, joita selvittäjällä on menettelyn aloitusvaltion lain mukaan, niin kauan kuin siellä ei ole aloitettu toista maksukyvyttömyysmenettelyä eikä annettu toista maksukyvyttömyysmenettelyä koskevan hakemuksen perusteella toimivaltuuksien käytön estävää turvaamista koskevaa toimenpidettä. Selvittäjä voi erityisesti siirtää velallisen omaisuutta sen jäsenvaltion alueelta, jossa se sijaitsee, jollei 8 ja 10 artiklasta muuta johdu.

2. Selvittäjä, jonka 3 artiklan 2 kohdan nojalla toimivaltainen tuomioistuin on määrännyt, voi toisessa jäsenvaltiossa oikeudenkäynnissä tai muutoin esittää vaatimuksia sillä perusteella, että irtainta omaisuutta on siirretty maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen menettelyn aloitusvaltion alueelta tämän toisen jäsenvaltion alueelle. Selvittäjä voi myös vaatia oikeustoimen peräyttämistä, jos se on velkojien edun mukaista.”

12 Kyseisen asetuksen III luku, jonka otsikko on ”Sekundäärimenettely”, sisältää muun muassa asetuksen 34–36 artiklan.

13 Asetuksen 34 artiklassa, jonka otsikko on ”Menettelyn aloittaminen”, säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltion tuomioistuin on aloittanut maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn, joka on tunnustettu toisessa jäsenvaltiossa, kyseisen toisen jäsenvaltion 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti toimivaltainen tuomioistuin voi aloittaa sekundäärimenettelyn tämän luvun säännösten mukaisesti. Jos maksukyvyttömyyttä koskevassa päämenettelyssä on edellytetty velallisen maksukyvyttömyyttä, maksukyvyttömyyttä ei saa tutkia uudelleen jäsenvaltiossa, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely voidaan aloittaa. Maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn vaikutukset rajoittuvat velallisen omaisuuteen, joka sijaitsee sen jäsenvaltion alueella, jossa kyseinen menettely on aloitettu.”

14 Saman asetuksen 35 artiklassa, jonka otsikko on ”Sovellettava laki”, säädetään seuraavaa:

”Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, maksukyvyttömyyttä koskevaan sekundäärimenettelyyn sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jonka alueella maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu.”

15 Asetuksen 2015/848 36 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus antaa sitoumus maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn välttämiseksi”, säädetään seuraavaa:

”1. Maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittamisen välttämiseksi maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjä voi siinä jäsenvaltiossa, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely voitaisiin aloittaa, sijaitsevan omaisuuden osalta antaa yksipuolisen sitoumuksen, jäljempänä ’sitoumus’, jonka mukaan selvittäjä kyseistä

omaisuutta tai sen rahaksimuutosta saatua tuottoa jakaessaan noudattaa kansallisen lainsäädännön mukaisia omaisuuden jakamista ja etuoikeusjärjestystä koskevia oikeuksia, jotka velkojilla olisi, jos maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely olisi aloitettu kyseisessä jäsenvaltiossa. Sitoumuksessa on tarkennettava sen perustana olevat tosiseikat, erityisesti asianomaisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan omaisuuden arvo ja sen rahaksimuuttoa varten käytettävissä olevat vaihtoehdot.

2. Jos tämän artiklan mukainen sitoumus on annettu, 1 kohdassa tarkoitetun omaisuuden rahaksimuutosta saatavan tuoton jakamiseen, velkojien maksunsaantijärjestykseen ja velkojien oikeuksiin 1 kohdassa tarkoitettuun omaisuuteen sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely olisi voitu aloittaa. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu omaisuus määritetään sitoumuksen antamishetken perusteella.

– –

5. Tiedossa olevien paikallisten velkojien on hyväksyttävä sitoumus. – – Selvittäjän on ilmoitettava tiedossa oleville paikallisille velkojille sitoumuksesta, sen hyväksymistä koskevista säännöistä ja menettelyistä sekä sitoumuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

6. Tämän artiklan mukaisesti annettu ja hyväksytty sitoumus on pesää sitova. Jos maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely aloitetaan 37 ja 38 artiklan mukaisesti, maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjän on siirrettävä kyseisen jäsenvaltion alueelta sitoumuksen antamisen jälkeen siirtämänsä omaisuus tai, jos kyseinen omaisuus on jo muutettu rahaksi, sen tuotto maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn selvittäjälle.

– –”

16 Kyseisen asetuksen 45 artiklan, jonka otsikko on ”Velkojien oikeuksien käyttö”, 1 kohdassa säädetään, että ”velkoja voi ilmoittaa saatavansa maksukyvyttömyyttä koskevassa päämenettelyssä ja missä tahansa maksukyvyttömyyttä koskevassa sekundäärimenettelyssä”.

Espanjan oikeus

17 Konkurssilain (Ley Concursal), sellaisena kuin se on muutettuna konkurssilain uudelleenlaaditun tekstin hyväksymisestä 5.5.2020 annetulla kuninkaan asetuksella 1/2020 (Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal) (BOE nro 127, 7.5.2020), 231, 232 ja 238 §:n mukaan asiavaltuus myönnetään ensisijaisesti selvittäjälle. Tämä asema voidaan kuitenkin myöntää velkojille toissijaisesti silloin, kun nämä ovat kirjallisesti pyytäneet selvittäjää nostamaan kanteen eikä tämä ole nostanut kannetta kahden kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä.

18 Konkurssilain 242 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Konkurssipesän velkaa (massavelka) ovat:

– –

8.° Saatavat, jotka ovat syntyneet konkurssivelallisen ammatti- tai yritystoiminnan harjoittamisesta konkurssiin asettamisen jälkeen. Tämän säännöksen soveltamisalaan kuuluvat kyseistä ajanjaksoa vastaavat työsopimukseen perustuvat saatavat, konkurssiin asettamisen jälkeen tapahtuneista irtisanomisista tai työsopimuksen päättymisistä maksettavat korvaukset mukaan luettuina – –

– –”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

19 Amtsgericht Charlottenburg (Charlottenburgin alioikeus, Saksa) aloitti 1.11.2017 tekemällään päätöksellä Air Berlinin maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn. Kyseinen yhtiö lopetti toimintansa menettelyn aloittamisen jälkeen. Tämän jälkeen Espanjassa aloitettiin 6.11.2020 annetun määräyksen nojalla maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely, joka koski tätä samaa yhtiötä, jolla oli liike Espanjassa Air Berlin Espanjan kautta.

20 Pääasian kantajat, jotka olivat Air Berlin Espanjan työntekijöitä, irtisanottiin Air Berlinin lopetettua toimintansa.

Asia C-765/22

21 Pääasian kantajat nostivat kanteet espanjalaisissa tuomioistuimissa riitauttaakseen irtisanomistensa laillisuuden.

22 Sala de lo Social de la Audiencia Nacional (valtakunnallisen ylioikeuden sosiaalijaosto, Espanja) totesi irtisanomiset lainvastaisiksi 30.4.2018 antamallaan tuomiolla 24.11.2017 alkavin vaikutuksin sillä perusteella, ettei ollut ilmeistä, että päämenettelyn selvittäjä olisi aloittanut maksukyvyttömyysmenettelyn Espanjassa maksukyvyttömyysasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen luvan saamiseksi, ja koska hän ei myöskään ollut toimittanut työntekijöiden laillisille edustajille pakollisia asiakirjoja.

23 Koska Air Berlinin oli mahdotonta ottaa pääasian kantajia takaisin työpaikkoihinsa, se velvoitettiin maksamaan heille tietyt rahamäärät korvauksina ja irtisanomisten riitauttamista koskevan menettelyn aikana erääntyneinä palkkoina.

24 Pääasian kantajat, jotka olivat tuolloin asetuksen 2015/848 2 artiklan 11 alakohdassa tarkoitettuja paikallisia velkojia, ilmoittivat saatavansa Saksassa aloitetussa maksukyvyttömyyttä koskevassa päämenettelyssä ja Espanjassa aloitetussa sekundäärimenettelyssä asetuksen 2015/848 45 artiklan 1 kohdan perusteella.

25 Maksukyvyttömyyttä koskevassa päämenettelyssä nämä saatavat katsottiin etuoikeutetuiksi, koska niitä pidettiin Saksan lainsäädännön mukaan konkurssipesään kohdistuvina massavelkoina. Maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn yhteydessä määrätty selvittäjä katsoi sitä vastoin, että pääasian kantajien saatavat olivat konkurssisaatavia, jotka luokiteltiin näin ollen saataviksi, joilla on yleinen ja tavanomainen etuoikeus. Hänen mukaansa konkurssilain 242 §:n 8 kohdassa olevalla viittauksella konkurssimenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneisiin tai tuomioistuimen päätöksellä todettuihin työsuhdesaataviin viitataan maksukyvyttömyyttä

koskevan sekundäärimenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneisiin tai todettuihin saataviin eikä maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneisiin tai todettuihin saataviin.

26 Pääasian kantajat ovat saattaneet Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorcan (Palma de Mallorcan kauppatuomioistuin nro 1, Espanja) eli ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi liitännäisvaatimuksen näin laaditun velkojainluettelon riitauttamiseksi heidän saataviensa hyväksymisen ja etuoikeuden osalta. He vetoavat siihen, että konkurssilain 242 §:n 8 kohdassa tarkoitetulla ”konkurssiin asettamisella” viitataan välttämättä maksukyvyttömyyttä koskevaan päämenettelyyn, joten tämän säännöksen mukaan heidän palkkasaatavansa, jotka ovat syntyneet päämenettelyn aloittamisen jälkeen, on luokiteltava konkurssipesään kohdistuviksi saataviksi.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo ensinnäkin, että Espanjan konkurssilaki on, kuten asetuksen 2015/848 7 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan g ja h alakohdan ja 35 artiklan säännöksistä yhdessä luettuina ilmenee, sovellettava laki, jonka mukaan se, mille saataville voidaan vaatia maksua maksukyvyttömyysmenettelyn piiriin kuuluvasta omaisuudesta, ja maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen syntyneiden saatavien asema määräytyvät.

28 Lisäksi se on epävarma siitä, mikä on maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisajankohta, joka on otettava huomioon pääasian saatavien luokittelussa. Koska Espanjan työ- ja sosiaaliasioiden tuomioistuinten päätökset on annettu maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn aloittamisajankohdan jälkeen mutta ennen maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittamisajankohtaa, pääasiassa kyseessä olevat saatavat ovat konkurssilain 242 §:n 8 kohdan nojalla määräytyvän maksukyvyttömyysmenettelyn mukaan joko massavelkoja tai konkurssisaatavia.

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että selvittäjän sekundäärimenettelyssä esittämä tulkinta on yhteensopiva konkurssilain 242 §:n 8 kohdan sanamuodon mukaisen tulkinnan kanssa. Kyseinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että tämä tulkinta voi olla ristiriidassa asetuksen 2015/848 7 artiklan 1 kohdasta ja 2 kohdan g ja h alakohdasta ja 35 artiklasta, luettuina yhdessä sen johdanto-osan 72 perustelukappaleen kanssa, kyseisellä asetuksella käyttöön otetun universaalin sekamenettelyn yhteydessä tehtävän systemaattisen tulkinnan kanssa.

30 Näin saattaisi olla etenkin, kun kyseisen asetuksen johdanto-osan 23 ja 40 perustelukappaleen mukaan yksi niistä syistä, jotka mahdollistavat sekundäärimenettelyjen aloittamisen, on nimenomaan paikallisten intressien suojaaminen. Tässä yhteydessä olisi epäjohdonmukaista, että asetuksessa 2015/848 säädettäisiin paikallisten intressien suojaamiseksi, että saatavien etuoikeusasema tai työntekijöiden maksunsaantijärjestys määräytyvät menettelyn aloitusvaltion konkurssimenettelylain mukaisesti, vaikka kyseisen lain soveltaminen johtaa suojattavien intressien kannalta vahingolliseen lopputulokseen.

31 Tässä tilanteessa Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Kun kyse on [asetuksella 2015/848] käyttöön otetusta universaalista sekamenettelystä, jossa on sallittua aloittaa sekundäärimenettelyjä, jotka koskevat ainoastaan kyseisen menettelyn aloitusvaltiossa sijaitsevaa velallisen omaisuutta, voidaanko mainitun asetuksen 35 artiklaa ja 7 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohdan g ja h alakohtaa, luettuina yhdessä [mainitun asetuksen] johdanto-osan 72 perustelukappaleen kanssa, tulkita siten, että sekundäärimenettelyn

aloitusvaltion lain soveltamisella ’maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen syntyneiden saatavien asemaan’ viitataan päämenettelyn eikä sekundäärimenettelyn alkamisen jälkeen syntyneisiin saataviin?”

Asia C-772/22

32 Kun maksukyvyttömyyttä koskeva päämenettely aloitettiin 1.11.2017, Air Berlinillä oli omaisuutta ja oikeuksia Espanjan alueella. Niihin kuului eräs saatava, joka oli turvattu reaalivakuudella, jonka kohteena oli Registro de la Propiedad nº 2 de Ciudad Realissa (kiinteistörekisteri nro 2, Ciudad Real, Espanja) rekisteröityjä, CR Aeropuertos S. L. -yhtiön omistamia kiinteistöjä. Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Real (Ciudad Realin alioikeus nro 4, Espanja) aloitti viimeksi mainittua yhtiötä koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn, ja Air Berlinillä vahvistettiin olevan erityistä etuoikeutta nauttiva saatava.

33 Koska maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjä vetosi Air Berlinin oikeuksiin, Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Real päätti 10.5.2019, että 1 061 291,86 euron suuruinen summa siirretään selvittäjän varainhoitotilille erityistä etuoikeutta nauttivan saatavan maksamiseksi.

34 Ennen tätä siirtoa Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Realin tuomari oli pyytänyt maksukyvyttömyyttä koskevaa päämenettelyä käsittelevältä saksalaiselta tuomioistuimelta lupaa ja saanut sen. Kyseiselle tuomarille ei sitä vastoin ollut ilmoitettu siitä, että Juzgado de lo Social nº 5 de Palma de Mallorca (Palma de Mallorcan työ- ja sosiaaliasioiden tuomioistuin nro 5, Espanja) oli määrännyt 24.1.2018 Air Berlin Espanjaan liittyviin varoihin ja oikeuksiin kohdistuvan takavarikon yhdellä pääasian kantajista olevan 245 996,93 euron suuruisen työsuhdesaatavan turvaamiseksi.

35 Pääasian kantajat nostivat Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorcassa eli ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen toimen, jolla omaisuutta oli siirretty Espanjan alueen ulkopuolelle, toteamiseksi pätemättömäksi. Tämän kanteen yhteydessä he arvostelivat maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjää siitä, että tämä on väärinkäyttönä pidettävällä tavalla siirtänyt siinä jäsenvaltiossa sijaitsevan omaisuuden, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on voitu aloittaa siellä sijaitsevan toimipaikan perusteella. He katsovat, että näin ollen asetuksen 2015/848 34 ja 36 artiklaa sekä mainitun asetuksen johdanto-osan 46 perustelukappaletta on rikottu. Paikallisia velkojia on loukattu, koska tämä toimi estää heitä saamasta maksun saatavistaan.

36 Pääasian kantajat lisäävät, että heitä on kohdeltu syrjivästi verrattuna muiden työntekijöiden kohteluun Air Berlinin maksukyvyttömyyttä koskevassa päämenettelyssä, koska heidät on jätetty kokonaan ilman maksua.

37 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että on tarpeen saada selvennystä kyseisen asetuksen tulkintaan.

38 Se pohtii ensinnäkin tapaa, jolla sekundäärimenettelyn kohteena oleva omaisuus muodostuu, ja tarkemmin sanottuna ajankohtaa koskevaa kriteeriä, joka on otettava huomioon tuohon omaisuuteen kuuluvien varojen ja oikeuksien määrittämiseksi.

39 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, onko omaisuuden siirtäminen toimipaikan sijaintivaltion alueen ulkopuolelle mahdollisesti lainvastaista ja väärinkäyttöä.

40 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 kohdassa annetaan selvittäjälle oikeus siirtää velallisen omaisuus sen sijaintijäsenvaltion ulkopuolelle.

41 Nyt käsiteltävässä asiassa on selvitettävä, voiko maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjä tämän toimivallan perusteella siirtää velallisen omaisuutta jäsenvaltion alueen ulkopuolelle, jos hän tietää, että maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittaminen on todennäköistä, ja huolimatta tuomioistuimen päätöksestä, jolla omaisuutta on määrätty takavarikkoon.

42 Kolmanneksi kyseinen tuomioistuin pohtii velkojien oikeutta nostaa takaisinsaantikanteita päämenettelyn selvittäjän toteuttamista toimista.

43 Mainittu tuomioistuin toteaa tältä osin, että asetuksen 2015/848 6 artiklan 1 kohdassa säädetään nimenomaisesti, että sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jonka alueella maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu 3 artiklan nojalla, on toimivalta tutkia takaisinsaantikanteet.

44 Sama tuomioistuin on kuitenkin epävarma siitä, onko pääasian kantajien nostama kanne kyseisen asetuksen 21 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu takaisinsaantikanne, kun heidän kanteensa koskee päämenettelyn selvittäjän eikä velallisen toteuttamaa toimea.

45 Vaikka päämenettelyn selvittäjä toimii velallisen nimissä ja lukuun, toimea ei suorita velallinen vaan kyseinen selvittäjä käyttäessään hänelle asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 kohdassa annettua toimivaltaa siirtää velallisen omaisuus sen jäsenvaltion ulkopuolelle, jossa se sijaitsee.

46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo näin ollen, että asetuksen 2015/848 21 artiklan 2 kohdan tulkinta on tarpeen sen määrittämiseksi, voidaanko tällainen päämenettelyn selvittäjän toteuttama toimi peräyttää sekundäärimenettelyn selvittäjän vaatimuksesta.

47 Tähän kysymykseen annettavan vastauksen avulla se voi ratkaista, onko paikallisilla velkojilla asiavaltuus pääasian kanteen ajamiseen konkurssilain 232 ja 238 §:ssä säädetyn velkojien toissijaista kanneoikeutta koskevan järjestelmän mukaisesti.

48 Tässä tilanteessa Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voidaanko asetuksen – – 2015/848 3 artiklan 2 kohtaa ja 34 artiklaa tulkita siten, että sekundäärimenettelyn aloitusvaltiossa sijaitsevalla omaisuudella, johon kyseisen menettelyn vaikutukset rajoittuvat, tarkoitetaan ainoastaan omaisuutta, joka on olemassa sekundäärimenettelyn alkamisajankohtana, mutta ei omaisuutta, joka oli olemassa päämenettelyn alkamisajankohtana?

2) Voidaanko asetuksen – – 2015/848 21 artiklan 1 kohtaa tulkita siten, että valtuuksiin siirtää velallisen omaisuutta sen jäsenvaltion alueelta, jossa se sijaitsee, sisältyy päämenettelyn selvittäjän päätös siirtää omaisuutta hakematta 37 artiklassa tarkoitetun sekundäärimenettelyn aloittamista tai antamatta 36 artiklassa tarkoitettua yksipuolista sitoumusta kyseisen menettelyn aloittamisen välttämiseksi tilanteessa, jossa on olemassa

paikallisia velkojia, joilla on tuomiolla vahvistettuja työsopimukseen perustuvia saatavia, ja jossa mainitun jäsenvaltion työ- ja sosiaaliasioiden tuomioistuin on määrännyt omaisuutta takavarikkoon näiden saatavien turvaamiseksi?

3) Voidaanko asetuksen – – 2015/848 21 artiklan 2 kohtaa tulkita siten, että sekundäärimenettelyn selvittäjällä on valtuudet nostaa takaisinsaantikanne velkojien intressien suojaamiseksi myös edellä mainitun kaltaisessa tilanteessa, jossa vaaditaan päämenettelyssä määrätyn selvittäjän toteuttaman toimen peräyttämistä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

49 Aluksi on täsmennettävä, että siltä osin kuin asetuksella 2015/848 kumottiin ja korvattiin maksukyvyttömyysmenettelyistä 29.5.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1346/2000 (EYVL 2000, L 160, s. 1), unionin tuomioistuimen viimeksi mainitun asetuksen säännöksistä antama tulkinta pätee myös ensiksi mainitun asetuksen säännöksiin, jos näiden säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan.

Ennakkoratkaisukysymys asiassa C-765/22

50 Asiassa C-765/22 esittämällään ainoalla kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen 2015/848 7 ja 35 artiklaa, luettuina yhdessä kyseisen asetuksen johdanto-osan 72 perustelukappaleen kanssa, tulkittava siten, että niissä säädetään, että sekundäärimenettelyn aloitusvaltion lakia on sovellettava pelkästään sekundäärimenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneiden saatavien mutta ei päämenettelyn aloittamisen ja sekundäärimenettelyn aloittamisen välisenä aikana syntyneiden saatavien asemaan.

51 Tältä osin on ensinnäkin huomautettava merkityksellisten säännösten sanamuodosta, että sekä asetuksen 2015/848 7 artiklan 1 kohdassa, jota sovelletaan pää- ja sekundäärimenettelyihin, että kyseisen asetuksen 35 artiklassa, joka koskee ainoastaan sekundäärimenettelyjä, viitataan sen jäsenvaltion lakiin, jossa menettely on aloitettu.

52 Mainitun asetuksen 2 artiklan 8 alakohdan mukaan menettelyn aloittamisajankohta on ajankohta, josta alkaen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamispäätöstä on noudatettava, riippumatta siitä, onko päätös lopullinen.

53 Toiseksi saman asetuksen 7 artiklan 2 kohdan g alakohdassa täsmennetään, että sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jossa menettely on aloitettu, määräytyy muun muassa maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneiden saatavien asema.

54 Näistä toteamuksista ilmenee, että asetuksen 2015/848 7 artiklan 1 kohta on lainvalintasääntö, ja tämä luonnehdinta vahvistetaan lisäksi kyseisen asetuksen johdanto-osan 66 perustelukappaleessa, jossa todetaan, että mainitussa asetuksessa säädetyt yhtenäiset lainvalintasäännöt korvaavat kansainvälisen yksityisoikeuden kansalliset säännöt (ks. analogisesti tuomio 22.11.2012, Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, 47 kohta).

55 Mainitun asetuksen johdanto-osan 72 perustelukappaleesta tosin ilmenee, että maksukyvyttömyysmenettelyn vaikutukset työsuhteiden jatkumiseen tai päättymiseen sekä näiden suhteiden kunkin osapuolen oikeuksiin ja velvollisuuksiin olisi määritettävä asianomaiseen työsopimukseen sovellettavan lain eikä sen valtion lain mukaan, jossa

maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu. Tässä perustelukappaleessa täsmennetään kuitenkin nimenomaisesti, että kyseistä poikkeusta ei sovelleta kysymykseen siitä, onko työntekijöiden saatavat turvattu etuoikeudella ja mikä on tämän etuoikeuden mahdollinen etuoikeusasema.

56 Koska lisäksi pääsäännöstä poikkeavan säännöksen sanamuotoa on tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 18.1.2001, komissio v. Espanja, C-83/99, EU:C:2001:31, 19 kohta ja tuomio 10.3.2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, 21 kohta), kyseisen säännön täytyy välttämättä päteä asetuksen 2015/848 13 artiklaan, joka on poikkeus kyseisen asetuksen johdanto-osan 66 perustelukappaleessa täsmennetystä menettelyn aloittaneen jäsenvaltion lain (lex concursus) soveltamisen periaatteesta.

57 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten, maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneiden saatavien asemaa koskeva kysymys, joka koskee niiden hyväksymistä ja etuoikeusjärjestystä, kuuluu asetuksen 2015/848 7 artiklan 2 kohdan g alakohdan, joka sisältää nimenomaisen viittauksen menettelyn aloitusvaltion lakiin, soveltamisalaan. Tämä kysymys on näin ollen ratkaistava soveltamalla tällä perusteella sovellettavaksi määritettyä menettelyn aloitusvaltion lakia (ks. analogisesti tuomio 22.11.2012, Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, 50 kohta).

58 Toiseksi tätä asetuksen 2015/848 7 ja 35 artiklan tulkintaa, jonka mukaan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneiden saatavien asema määräytyy sen jäsenvaltion lain mukaan, jossa maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, tukee kyseisen asetuksen systemaattinen tulkinta.

59 Ensinnäkin asetuksen 2015/848 3 artiklan 2 kohdasta ja 34 artiklasta ilmenee, että sekundäärimenettelyn vaikutukset rajoittuvat velallisen omaisuuteen, joka kyseisen menettelyn aloittamisajankohtana sijaitsee sekundäärimenettelyn aloitusjäsenvaltion alueella (ks. analogisesti tuomio 11.6.2015, Comité d'entreprise de Nortel Networks ym., C-649/13, EU:C:2015:384, 48 kohta ja tuomio 14.11.2018, Wiemer & Trachte, C-296/17, EU:C:2018:902, 40 kohta).

60 Toiseksi maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittamisajankohdan määrittäminen menettelyn aloitusvaltion lakia soveltaen mahdollistaa sovellettavan lain tunnistamisen helposti ja kunnioittaa samalla saman asetuksen 45 artiklassa velkojille annettua mahdollisuutta ilmoittaa saatavansa maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn lisäksi myös missä tahansa sekundäärimenettelyssä.

61 Kolmanneksi on todettava, että kun otetaan huomioon asetuksen 2015/848 7 artiklan lainvalintasääntö, tällainen tulkinta vastaa myös kyseisen asetuksen tarkoitusta, joka ei ole yhtenäisen maksukyvyttömyysmenettelyn käyttöönotto vaan asetuksen johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenevin tavoin sen varmistaminen, että rajat ylittävät maksukyvyttömyysmenettelyt toimivat tehokkaasti. Kuten unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus todeta, kyseisessä asetuksessa vahvistetaan tätä varten toimivalta- ja tunnustamissäännöt sekä tällä alalla sovellettavaa oikeutta koskevat säännöt (ks. analogisesti tuomio 22.11.2012, Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, 45 kohta). Kyseisessä 7 artiklassa tarkoitettu maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneiden saatavien asema on näin ollen määritettävä sovellettavaksi nimetyn menettelyn aloitusvaltion lain mukaisesti.

62 Edellä esitetystä seuraa, että asetuksen 2015/848 7 ja 35 artiklaa, luettuina yhdessä kyseisen asetuksen johdanto-osan 72 perustelukappaleen kanssa, on tulkittava siten, että sekundäärimenettelyn aloitusvaltion lakia sovelletaan pelkästään sekundäärimenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneiden saatavien mutta ei päämenettelyn aloittamisen ja sekundäärimenettelyn aloittamisen välisenä aikana syntyneiden saatavien asemaan.

Ennakkoratkaisukysymykset asiassa C-772/22

Ensimmäinen kysymys

63 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen 2015/848 3 artiklan 2 kohtaa ja 34 artiklaa tulkittava siten, että sekundäärimenettelyn aloitusvaltiossa sijaitseva konkurssivarallisuus muodostuu yksinomaan kyseisen jäsenvaltion alueella kyseisen menettelyn aloittamishetkellä olleesta omaisuudesta, vai siten, että siihen sisältyy myös omaisuus, joka sijaitsi mainitun jäsenvaltion alueella päämenettelyn alkaessa ja jonka päämenettelyn selvittäjä on tällä välin siirtänyt muualle.

64 Kuten ensinnäkin tämän tuomion 59 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, näiden säännösten sanamuodosta ilmenee, että sekundäärimenettelyn vaikutukset rajoittuvat velallisen omaisuuteen, joka kyseisen menettelyn aloittamisajankohtana sijaitsi siinä jäsenvaltiossa, jossa kyseinen menettely aloitettiin.

65 Tätä tulkintaa tukee tämän jälkeen asetuksen 2015/848 systemaattinen tulkinta.

66 Ensinnäkin on nimittäin niin, että vaikka kyseisen asetuksen 21 artiklan 2 kohdan sanamuodosta ilmenee, että sekundäärimenettelyn selvittäjällä on oikeus vedota siihen, että irtainta omaisuutta on siirretty sekundäärimenettelyn jäsenvaltion alueelta toisen jäsenvaltion alueelle, tämä mahdollisuus rajoittuu nimenomaisesti sekundäärimenettelyn aloittamisen jälkeen toteutettuihin siirtotoimiin.

67 Toiseksi mainitun asetuksen 36 artiklan 1 kohdassa säädetään myös, että päämenettelyn selvittäjä voi maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn välttämiseksi antaa yksipuolisen sitoumuksen omaisuudesta, joka sijaitsee siinä jäsenvaltiossa, jossa sekundäärimenettely voitaisiin aloittaa. Siinä tapauksessa, että tällainen sitoumus on annettu, saman asetuksen 36 artiklan 6 kohdassa täsmennetään, että kun maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu päämenettelyn selvittäjän antamasta sitoumuksesta huolimatta, päämenettelyn selvittäjän on siirrettävä kaikki kyseisen jäsenvaltion alueen ulkopuolelle sitoumuksen antamisen jälkeen siirtämänsä omaisuus sekundäärimenettelyn selvittäjälle.

68 Tässä säännöksessä korostetaan unionin lainsäätäjän tahtoa rajoittaa maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittamisen vaikutuksia päämenettelyn selvittäjän toteuttamiin oikeustoimiin.

69 Lopuksi on todettava, että asetuksen 2015/848 3 artiklan 2 kohdan ja 34 artiklan tulkitseminen siten, että sekundäärimenettelyn aloitusvaltiossa sijaitseva omaisuusmassa rajataan kyseisen menettelyn aloitushetkellä kyseisen jäsenvaltion alueella sijaitsevaan omaisuuteen, on omiaan sovittamaan yhteen kyseisen asetuksen eri tavoitteet, sellaisina kuin ne mainitaan muun muassa sen johdanto-osan 23 ja 40 perustelukappaleessa.

70 Vaikka maksukyvyttömyyttä koskevien sekundäärimenettelyjen päätavoitteena on paikallisten etujen suojaaminen, maksukyvyttömyyttä koskevalla päämenettelyllä on universaalivaikutus siten, että sitä sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa sijaitsevaan velallisen omaisuuteen (ks. analogisesti tuomio 22.11.2012, Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, 40 kohta). Kuten mainitun asetuksen johdanto-osan 48 perustelukappaleessa täsmennetään, tässä järjestelmässä päämenettelyllä on sekundäärimenettelyyn nähden hallitseva asema (ks. analogisesti tuomio 22.11.2012, Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, 60 kohta). Asetuksella 2015/848 nimittäin toteutetaan rajat ylittävien maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkaan ja tehollisen toiminnan tavoite sovittamalla yhteen pää- ja sekundäärimenettely päämenettelyn ensisijaisuus varmistaen (ks. analogisesti tuomio 22.11.2012, Bank Handlowy ja Adamiak, C-116/11, EU:C:2012:739, 72 kohta).

71 Edellä esitetyistä perusteluista seuraa, että asetuksen 2015/848 3 artiklan 2 kohtaa ja 34 artiklaa on tulkittava siten, että maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloitusvaltiossa sijaitseva konkurssivarallisuus muodostuu yksinomaan kyseisen jäsenvaltion alueella kyseisen menettelyn aloittamishetkellä olleesta omaisuudesta.

Toinen kysymys

72 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjä voi siirtää velallisen omaisuuden muun jäsenvaltion kuin päämenettelyn jäsenvaltion alueen ulkopuolelle, vaikka hän tietää, että on olemassa yhtäältä kyseisen toisen jäsenvaltion alueella sijaitsevilla paikallisilla velkojilla olevia työsuhdesaatavia, jotka on vahvistettu tuomioistuimen päätöksillä, ja toisaalta viimeksi mainitun jäsenvaltion työ- ja sosiaaliasioiden tuomioistuimen määräämä varojen takavarikko.

73 Asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 kohdan sanamuodosta on todettava, että kyseisessä säännöksessä säädetään, että selvittäjä voi käyttää toisessa jäsenvaltiossa ”kaikkia niitä toimivaltuuksia, joita selvittäjällä on [maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn aloittaneen jäsenvaltion] lain mukaan, niin kauan kuin siellä ei ole aloitettu toista maksukyvyttömyysmenettelyä eikä annettu toista maksukyvyttömyysmenettelyä koskevan hakemuksen perusteella toimivaltuuksien käytön estävää turvaamista koskevaa toimenpidettä”. Kyseisessä säännöksessä täsmennetään nimenomaisesti, että näihin valtuuksiin kuuluu oikeus siirtää omaisuutta sen jäsenvaltion alueen ulkopuolelle, jossa omaisuus sijaitsee, sillä ainoalla varauksella, että sovelletaan kyseisen asetuksen 8 artiklaa, joka koskee velkojan tai sivullisen esineoikeuden olemassaoloa, ja 10 artiklaa, joka koskee omistuksenpidätystilannetta.

74 Kuten mainitun asetuksen johdanto-osan 67 ja 68 perustelukappaleessa todetaan, näitä poikkeuksia, joiden tarkoituksena on suojella luottamuksensuojaa ja oikeustoimien varmuutta muissa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva päämenettely on aloitettu, on tulkittava suppeasti, eikä niiden ulottuvuus saa ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi (ks. analogisesti tuomio 16.4.2015, Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, 34 kohta ja tuomio 22.4.2021, Oeltrans Befrachtungsgesellschaft, C-73/20, EU:C:2021:315, 24 kohta).

75 Paikallisten velkojien työsuhdesaatavat ja omaisuuden takavarikko, jollaisista pääasiassa on kyse, eivät estä sitä, että päämenettelyn selvittäjä siirtää omaisuutta sen jäsenvaltion alueelta, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu, paitsi jos nämä saatavat tai takavarikko koskevat saman asetuksen 8 artiklan nojalla sovellettavan lainsäädännön mukaan esineoikeuksia.

76 Tällaista tulkintaa tukee asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 alakohdan asiayhteys.

77 Ensinnäkin kyseisen asetuksen 21 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että sekundäärimenettelyn selvittäjä voi esittää vaatimuksia sillä perusteella, että irtainta omaisuutta on siirretty sekundäärimenettelyn aloittaneen jäsenvaltion alueelta toiseen jäsenvaltioon ”[kyseisen] maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen”. Kyseisen säännöksen toisessa virkkeessä säädetään lisäksi, että selvittäjä voi myös vaatia oikeustoimen peräyttämistä, jos se on velkojien edun mukaista. Tällä viimeksi mainitulla täsmennyksellä on tehokas vaikutus vain, jos se koskee muuta kuin säännöksen ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua omaisuutta, joten kyseinen omaisuus on välttämättä omaisuutta, joka on siirretty maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloitusvaltion ulkopuolelle ennen kyseisen menettelyn aloittamista.

78 Asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 ja 2 kohdassa taataan siten selvittäjän toimivaltuuksien ja paikallisten velkojien etujen suojaamista koskevien mekanismien niveltyminen yhteen unionin lainsäätäjän tahdon mukaisesti, sellaisena kuin se ilmaistaan kyseisen asetuksen johdanto-osan 46 perustelukappaleessa. Kyseisen perustelukappaleen mukaan maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjän ei nimittäin pitäisi voida väärinkäyttönä pidettävällä tavalla muuttaa rahaksi tai siirtää siinä jäsenvaltiossa, jossa toimipaikka sijaitsee, sijaitsevaa omaisuutta, erityisesti jos tarkoituksena on estää mahdollisuus tyydyttää tällaiset intressit siinä tapauksessa, että myöhemmin aloitetaan maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely.

79 Toiseksi asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 kohdan tällaista tulkintaa, jonka mukaan maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjä voi siirtää velallisen omaisuutta muun jäsenvaltion kuin päämenettelyn aloitusjäsenvaltion alueen ulkopuolelle, tukee kyseisen asetuksen 36 artiklan 6 kohta.

80 Kun maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjän annettua aiemmin asetuksen 2015/848 36 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yksipuolisen sitoumuksen, kyseisen asetuksen 36 artiklan 6 kohdassa asetetaan päämenettelyn selvittäjälle ainoastaan velvollisuus siirtää ”sitoumuksen antamisen jälkeen” siirtämänsä omaisuus, mikä merkitsee sitä, että selvittäjällä on valta siirtää kyseinen omaisuus. Koska selvittäjän yksipuolinen sitoumus on vain mahdollisuus, kuten verbin ”voida” käyttäminen kyseisen asetuksen 36 artiklan 1 kohdassa osoittaa, hänen toimivaltuuksiensa laajuutta ja erityisesti mahdollisuutta siirtää varoja ei voida rajoittaa varsinkaan silloin, kun hän ei ole antanut mitään tässä säännöksessä tarkoitettua sitoumusta.

81 Edellä esitetyistä perusteluista seuraa, että asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjä voi siirtää velallisen omaisuuden muun jäsenvaltion kuin päämenettelyn jäsenvaltion alueen ulkopuolelle, vaikka hän tietää, että on olemassa yhtäältä kyseisen toisen jäsenvaltion alueella sijaitsevilla paikallisilla velkojilla olevia työsuhdesaatavia, jotka on vahvistettu tuomioistuimen päätöksillä, ja toisaalta viimeksi mainitun jäsenvaltion työ- ja sosiaaliasioiden tuomioistuimen määräämä varojen takavarikko.

Kolmas kysymys

82 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen 2015/848 21 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn selvittäjä voi vaatia päämenettelyn selvittäjän toteuttaman toimen peräyttämistä.

83 Kyseisen säännöksen mukaan sekundäärimenettelyn selvittäjä voi vaatia oikeustoimen peräyttämistä, jos se on velkojien edun mukaista. Kuten pääasian kantajat ja Euroopan komissio ovat korostaneet huomautuksissaan, niiden henkilöiden piiriä, joita vastaan tällainen vaatimus voidaan esittää, ei näin ollen ole millään tavoin rajoitettu.

84 Tästä seuraa, että mikään kyseisen säännöksen sanamuodossa ei tue säännöksen sellaista tulkintaa, joka estäisi maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn selvittäjää nostamasta takaisinsaantikannetta päämenettelyn selvittäjän toimesta, jos hän pitää tätä kannetta velkojien edun mukaisena.

85 Tämä tulkinta vastaa lisäksi yhtä asetuksen 2015/848 olennaisista tavoitteista, joka on paikallisten etujen suojaaminen maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittamismahdollisuuden avulla, kuten kyseisen asetuksen johdanto-osan 40 ja 46 perustelukappaleesta ilmenee (ks. analogisesti tuomio 4.9.2014, Burgo Group, C-327/13, EU:C:2014:2158, 36 kohta).

86 Edellä esitetyistä perusteluista seuraa, että asetuksen 2015/848 21 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn selvittäjä voi vaatia päämenettelyn selvittäjän toteuttaman toimen peräyttämistä.

Oikeudenkäyntikulut

87 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Maksukyvyttömyysmenettelyistä 20.5.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2015/848 7 ja 35 artiklaa, luettuina yhdessä kyseisen asetuksen johdanto-osan 72 perustelukappaleen kanssa,**

   on tulkittava siten, että

   maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloitusvaltion lakia sovelletaan pelkästään sekundäärimenettelyn aloittamisen jälkeen syntyneiden saatavien mutta ei maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn aloittamisen ja sekundäärimenettelyn aloittamisen välisenä aikana syntyneiden saatavien asemaan.

2) **Asetuksen 2015/848 3 artiklan 2 kohtaa ja 34 artiklaa**

   on tulkittava siten, että

   maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloitusvaltiossa sijaitseva konkurssivarallisuus muodostuu yksinomaan kyseisen jäsenvaltion alueella kyseisen menettelyn aloittamishetkellä olleesta omaisuudesta.

3) Asetuksen 2015/848 21 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn selvittäjä voi siirtää velallisen omaisuuden muun jäsenvaltion kuin päämenettelyn jäsenvaltion alueen ulkopuolelle, vaikka hän tietää, että on olemassa yhtäältä kyseisen toisen jäsenvaltion alueella sijaitsevilla paikallisilla velkojilla olevia työsuhdesaatavia, jotka on vahvistettu tuomioistuimen päätöksillä, ja toisaalta viimeksi mainitun jäsenvaltion työ- ja sosiaaliasioiden tuomioistuimen määräämä varojen takavarikko.

4) Asetuksen 2015/848 21 artiklan 2 kohtaa

on tulkittava siten, että

maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn selvittäjä voi vaatia päämenettelyn selvittäjän toteuttaman toimen peräyttämistä.

Allekirjoitukset